

Täysistunto

Keskiviikko 12.2.2025 klo 14.00—18.10

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sähkömarkkinalain ja sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 197/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Esittelijänä ministeri Multala. Olkaa hyvä.

Keskustelu

17.23 Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Työ- ja elinkeinoministeriön asettama älyverkkotyöryhmä laati toimenpide-ehdotuksia, joilla älykäs sähköjärjestelmä voi palvella asiakkaiden mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti sähkömarkkinoille ja edistää toimitusvarmuuden ylläpitoa. Hallituksen esityksen päätavoitteena on toimeenpanna vielä toteuttamatta olevia älyverkkotyöryhmän ehdottamia toimenpiteitä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan sääntelyä, jonka puitteissa sähkön vähittäismyyjät voisivat tarjota sähkön myynnin ja jakelun yhteislaskutusta. Yhteislaskutuksen piirissä olevan asiakkaan olisi helpompi saada kokonaiskuva sähkökustannuksistaan. Näin myös markkinoiden tarjoamat mahdollisuudet omaan sähkön hintaan vaikuttamiseen olisivat helpommin havaittavissa ja hyödynnettävissä asiakaskeskeisen vähittäismarkkinamallin tavoitteiden mukaisesti.

Sähkönjakelun hinnoittelurakenteita koskevan ehdotuksen tavoitteena puolestaan on yhtenäistää jakelupalveluiden maksurakenteita ja edistää tehomaksun käyttöönottoa. Esitys loisi kehyksen tarkemmalle sääntelylle, ja Energiavirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä eri maksukomponenttien rakenteista mukaan lukien tehomaksun kansallisista määräytymisperusteista.

Säädösehdotukseen sisältyvät jakelumaksukomponentit vastaisivat jo käytössä olevia maksukomponentteja. Tehomaksulla voidaan tehostaa jakeluverkon käyttöä ja siten säästää verkonhaltijan investointikustannuksia sekä asiakkaiden kuluja. Tehomaksulla jakelupalvelun kustannustenjakoa voidaan tuoda lähemmäs aiheuttamisperiaatetta. Tehomaksu vaikuttaa näin ollen kustannusten kohdentumiseen ja jakautumiseen asiakkaiden välillä, eikä se lisää verkonhaltijan asiakkailtaan keräämien jakelumaksujen kokonaissummaa.

Markkinapohjaista loppukäyttäjän kuormanohjausta koskeva sääntelyehdotus mahdollistaisi sen, että loppukäyttäjä valtuuttaisi palveluntarjoajan antamaan suoraan käskyt säh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 5/2025 vp

kömittarin kuormanohjausreleeseen kytketyn kuormansa ohjaukseen. Kellonaikaan tai kalenteriin sidottu sähkönkulutuksen aikaohjaus on käymässä vanhentuneeksi, kun sähkön tuotantorakenne muuttuu vaihtelevammaksi. Tällöin on tärkeää, että yhä suurempi osuus sähkönkulutuksesta voi reagoida sähkömarkkinatilanteeseen nopeasti ja joustavasti.

Edellä esiteltujen älyverkkotyöryhmän ehdotuksiin perustuvien toimien lisäksi esityksellä pyritään turvaamaan kuluttajan asemaa sähkömarkkinoilla. Kuluttaja-asiamies teki vuonna 2021 työ- ja elinkeinoministeriölle aloitteen sähkömarkkinalainsäädännön kehittämiseksi. Aloitteeseen sisältyi ehdotus uuden sähköntuotantomaksun voimaantuloajan rajoittamisesta kolmeen kuukauteen. Esitetty etä- ja kotimyyntisopimuksen voimaantuloajan rajoittamisesta kolmeen kuukauteen. Esitetty etä- ja kotimyyntisopimuksen voimaantuloaikaa koskeva säännös estäisi sellaisten tilanteiden syntyminen, joissa voimaantuloa odottamaan jäänyt uusi sopimus ei enää muuttuneissa olosuhteissa tai uudessa markkinatilanteessa vastaisi kuluttajan tarpeita ja toiveita.

Lisäksi esitetään pantavaksi täytäntöön sähkömarkkinadirektiivin säännös määräaikaisten kiinteähintaisten sähköntuotantomaksujen irtisanomismaksuista. Tapauskohtaisen, kuluttajansuojasääntelyyn pohjautuvan kohtuuttomuusarvioinnin rinnalla säännös antaisi irtisanomismaksujen tarkastelulle konkreettisen arviointiperusteen sekä ylärajan ja turvaisi näin ollen kuluttajien asemaa. Esitettyillä lainmuutoksilla pyritään toisaalta myös selkeyttämään voimassa olevaa sääntelyä.

Sähkömarkkinalain liittymisjohdon määritelmää esitetään muutettavan siten, että voimalaitosten yhteyteen sijoitettavat energiavarastot voisivat yksiselitteisesti hyödyntää voimalaitoksen liittymisjohtoa tai usean voimalaitoksen yhteistä liittymisjohtoa. Muutoksen odotetaan mahdollistavan nopeasti voimalaitosten yhteyteen toteutettavat energiavarastohankkeet.

Voimassa olevaa sääntelyä esitetään lisäksi selkeytettävän kohtuullisen verkkoonliittymisajan vaatimusten osalta. Kohtuullinen liittymisaika kantaverkossa ja suurjännitteisessä jakeluverkossa saisi ylittää 24 kuukautta ja jakeluverkossa kuusi kuukautta ainoastaan perustelluista syistä.

Esitykseen sisältyy lisäksi direktiivien täytäntöönpanotoimia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten puhujalistaan. — Edustaja Strandman.

17.27 Jaana Strandman ps: Kunnioitettu rouva puhemies! Arvoisa ministeri! Yksi tärkeä osa käsittelyssä olevasta sähkömarkkinalain muutoksesta ovat muutokset sähkömarkkinoiden suuriin hinnanvaihteluihin. Esimerkiksi vuoden 2022 talvella sähkön hinta oli jopa kaksi euroa kilowattitunnilta yksittäisinä päivinä ja kiinteitä sähkösopimuksia myytiin 40 sentin kilowattituntihintaan. Näistä sähkösopimuksista on sittemmin ollut kuluttajilla hankaluuksia päästä eroon, tai niistä eroamiseen liittyvät maksut ovat olleet kuluttajille ylisuuria. Tämän lakiesityksen tarkoituksena on mahdollistaa kuluttajille parempia mahdollisuuksia sopia sähkösopimuksien purkamisesta ja laittaa raja-arvoja ylisuurille sopimuksenpurkusakoille.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus tekee näitä merkittäviä toimia kuluttajan suojaamiseksi, mutta juurisyy näille ongelmille on jossain muualla. Suomi ja Eurooppa ovat täysin tietoisesti menneet mukaan Euroopan päästökauppajärjestelmään. Tämän järjestelmän takia meillä on tehty stabiilista ja halvasta energiantuotannosta ylihinnoiteltua ja epästabiilia. Fossiiliset polttoaineet ja turve on keinotekoisesti tehty kalliiksi tai jopa kannattamat-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 5/2025 vp

tomiksi. Turvetta tulemme tarvitsemaan huoltovarmuutemme turvaamiseksi nyt ja jatkossa. Näiden tilalle on tullut näennäisesti halpaa tuulivoimaa ja aurinkovoimaa. Valitettavasti nämä uusiutuvat ovat todellisuudessa kalliita ja ovat osoittautuneet myös erittäin epästabiileiksi energiantuotantomuodoiksi. Edellisen hallituksen tekemät päästökaupat ovat luo-
neet ylihinnoitellut ja vaihtelevat sähkömarkkinat ja nyt pakottaneet hallituksen tekemään tämänkin laastaripaikkauksen markkinoihin. Päästökaupan hinta lävistää meidän koko yhteiskunnan aina sähköstä lämmitykseen ja liikkumisesta ruokaan. Tällä lainsäädännöllä näiden päätösten ongelmia pyritään poistamaan.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä ongelma on klassista julkisen hallinnon toimintaa: suoraan päätä yritetään korjata jotain ongelmaa, tehdään lainsäädäntömuutoksia eli tässä tapauksessa päästökauppajärjestelmä. Järjestelmä aiheuttaa epästabiileja sähkömarkkinoita, ja nyt teemme lainsäädäntöä korjaamaan tätä ongelmaa. Mitään näistä ei olisi tarvinnut tapahtua, ja mihinkään näistä ei tarvitsisi oikeasti käyttää aikaa ja energiaa. Liian kunnianhimoiset ilmastotavoitteemme ovat vaikeuttaneet kilpailukykyämme. Kokonaisuus ja eri vaikutusarvioinnit tulisi huomioida niin Suomen kansalaisten kuin yrityksiensäkin näkökulmasta.

Kevään aikana tullaan tekemään ilmasto- ja energiastrategia, jossa näihin asioihin tullaan paneutumaan huolellisesti ja maamme edun mukaisesti sekä myöskin yksittäisten kansalaisten arjen kustannukset huomioiden. Kuluttajan asema tulee turvata. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Mikkonen, Krista.

17.30 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Vähän hämmästelinkin tuota edellistä puheenvuoroa. En tiedä, olikohan edustajalla tiedossa se, että nimenomaan Suomessahan on Euroopan halvin sähkö, ja nimenomaisesti se, että me olemme päässeet irti fossiilisista nopeampaan tahtiin kuin muu Eurooppa, on ollut tähän syy, ja tietysti päästökauppa on ollut hyvä ajuri. Ja juuri sen takia, että meillä on Euroopan halvin sähkö, myös puhtaan energian investorit ovat kiinnostuneita Suomesta, eli siinä mielessä nimenomaan tämä on ollut edellytys siihen, että meidän kilpailukykyämme on parantunut.

Mutta sitten tähän lakiesitykseen ja näitten joustojen tärkeydestä: On todella hyvä, että näitä joustoja tuodaan ja helpotetaan niiden käyttöä, sillä kun me tiedämme, että meidän täytyy irrottautua fossiilitaloudesta, se tarkoittaa lisää uusiutuvan energian investointeja. On arvioitu, että määrä pitäisi noin kolminkertaistaa 20-luvun aikana, mutta samanaikaisesti meidän pitäisi tuplata meidän energiatehokkuus ja energiansäästö, ja siinä nämä joustot ovat aivan elintärkeässä roolissa. Me muistamme, kuinka korona-ajan jälkeen ja energiakriisin jälkeen, kun energian hinta oli korkealla, oli aivan valtava määrä sitä potentiaalia, miten energiaa pystyttiin säästämään, ja myös tämä joustojen käyttömahdollisuus, kun se oli hinnoiteltu, oli äärimmäisen tehokasta, ja niin yritykset kuin kuluttajatkin käyttivät näitä. Nyt näitä mahdollisuuksia on oleellista ja tärkeää lisätä, ja sen takia on oikein hyvä, että tämäkin lainsäädäntö on tänne tuotu.

Kun todellakin mietitään meidän sähkömarkkinoita, niin se on tietysti nyt jo edullista. Meillä on Euroopan halvinta sähköä, mutta se haaste tulee siitä, että se hinta saattaa vaihdella, ja siihen on paljon keinoja puuttua, ja näiden joustojen lisääminen ja niiden mahdollistaminen on tärkeää. Itse ajattelen, että myös energiayhtiöiden, sähköyhtiöiden pitäisi tuoda kuluttajille tarjolle monipuolisemmin niitä paketteja. Meillä on tietysti nyt pörssisäh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 5/2025 vp

kö, sitten meillä on kiinteä sähkö, mutta olisi hyvä, että meillä olisi myös senttyypisiä sopimuksia, joissa olisi tietty katto ja lattia, ja silloin kuluttaja pystyisi saamaan pörssisähkön heilahtelusta tiettyä hyötyä mutta pystyisi ikään kuin varmistamaan, että se ei koskaan mene liian korkeaksi. Toisaalta sitten ei koskaan saisi niitä miinushintojakaan, mutta silloin myös paremmin pystyisi suunnittelemaan, niin tietäisi sitä sähkölaskun suuruutta. Toivon, että myös tätä vuoropuhelua aktiivisesti ministeri kävisi sinne energiayhtiöiden puoleen ja tällaisia elementtejä saisimme lisää markkinoille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen.

17.33 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Kiitoksia ministerille asian esittelystä.

Se, minkä takia otin tämän puheenvuoron, on se, että ihmettelin samaa edustaja Strandmanin puheenvuorossa, sitä, että hän loi kuvan, että sähkön hinta olisi meille tällä hetkellä haasteellinen. Näinhän ei ole. Sen sähkön hinnan kanssa kyllä me pärjätään, mutta varsinkin tuolla maakunnissa tämän sähkön siirtohinnan kanssa me emme kyllä tule pärjäämään, rouva puhemies. Meilläkin Kainuussa sähkön siirtohinta, pelkästään perusmaksu kuukaudessa, nyt nousi itse asiassa vuodenvaihteessa. Me maksetaan 40 euroa pelkästään pelkkää perusmaksua ja siihen päälle vielä se kilowattituntihinnan siirtohinta, joka on minun mielestäni aika kohtuuton — kun ajatellaan, että kuitenkin siellä maaseudulla vielä elämää on ja halutaan tulevaisuudessakin siellä olla ja elää — varsinkin näille vapaa-ajan asukkaille, mökkiläisille. Vaikka siellä ei olisi minkäänkokoista sähkökäyttöä, niin joka kuukausi se 40 euroa sitten maksetaan.

Mukava kuulla, että tämä älyverkkotyöryhmä loppuraportissaan tuo näitä toimia ja nyt hallitus tähän puuttuu. Mutta toivoisin älyä sitten myös tulevaisuudessa siihen, että näitä kohtuuttomia sähkön siirtohintoja tuolla maakunnissa pystyttäisiin alentamaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Haluaako ministeri vielä vastata? Kaksi minuuttia.

17.35 Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näissä puheenvuoroissa käsiteltiin paljon muitakin asioita, jotka eivät varsinaisesti suoraan liity tähän esitykseen, mutta kiitos toki evästyksistä. Niitä jäädään totta kai miettimään, ja on totta kai hyvä, jos myös energiayhtiöt ja sähkönmyyntiyhtiöt pohtivat näitä omia tuotteitaan. Mutta tämmöinen hintaputkijatteluhan on myös sellainen, että siinä yleensä sitten osittain sitä riskiä ikään kuin siitä hinnanvaihtelusta siirretään sitten kuluttajalle, ja voi olla, että jos kuluttaja sellaista on valmis ottamaan, niin sellaisia myös sitten tuodaan.

Mitä tulee esimerkiksi edustaja Kettusen pitämään puheenvuoroon, niin tämä osaltaan tuo sitä ratkaisua siihen, että ainakin se hinnoittelu olisi sitten läpinäkyvää, jos tämmöinen yhteislaskutusmahdollisuus tuodaan, jolloin kuluttaja näkisi helpommin sen, millä tavalla se sähkönsiirto ja toisaalta sitten se sähkönkulutus, jotka voivat tulla esimerkiksi eri yhtiöiltä, ikään kuin suhtautuvat toisiinsa ja miten voi itse myöskin näihin edustaja Mikkosen peräänkuuluttamiin joustoihin vaikuttaa paremmin, kun näkee sen koko sähkölaskun kokonaisuuden.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 5/2025 vp

Mutta totta kai nämä siirtohintakysymykset ovat paljon puhuttavia, ja niihin toki on tuotu jo siinä mielessä kohtuullistamista, että kun näitä investointeja tehdään, niin niitä pitää tehdä kustannustehokkaasti, mikä sinällään ikään kuin varmistaa sitä, että nämä siirtohinnat eivät voisi kohtuuttomasti nousta. Mutta tietenkin se on selvää, että Suomen kaltaisesa maassa, jossa myös on välillä erilaisia myrskyjä ja muita, maksaa sitten osaltaan sekin, että tehdään tätä säävarmaa sähkönsiirtokapasiteettia.

Sinällään tässä esityksessä oli monia yksittäisiä, pienempiä ja suurempia kokonaisuuksia, joista monet perustuivat todellakin tämän älyverkkotyöryhmän ehdottamiin toimenpiteisiin, ja näitä tässä nyt toimeenpannaan. Niillä osaltaan pyritään nyt sitten mahdollistamaan myös meidän energiajärjestelmän ja sähköverkkojen parempaa toimintaa ja kuluttajien parempaa tietoisuutta niiden toiminnasta ja myöskin sähkön hinnoista.

Ehkä sen tähän loppuun vielä sanon, että todellakin on näin, että Suomessa tällä hetkellä sähkön hinta on Euroopassa toiseksi alhaisinta Ruotsin jälkeen, mutta vaihtelu on toisaalta sitten hyvinkin suurta. Tämä on juuri se meidän haasteemme, että meillä on todella paljon nyt sääriippuvaista tuotantoa, aurinko- ja tuulivoimaa, ja sitä syntyy edelleen jatkossakin. Kun me hallituksessa ajattelemme, että Suomi haluaa olla puhtaan energian suurvalta ja houkutella tänne investointeja, jotka sitten käyttävät sitä puhdasta energiaa, niin meidän on jatkuvasti myös pohdittava sitä, miten me voimme lisätä säätömahdollisuuksia ja kulutusjoustoja, mutta samaan aikaan me tarvitsemme myös lisää sitä vahvaa perusvoimaa, jota on saatavilla säästä riippumatta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.